

БУДІВЕЛЬНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. Будівництво – головна ланка будівельного комплексу країни, який складається з таких основних блоків: виробництво будівельних матеріалів, власне будівництво, будівельне машинобудування, проектно-конструкторські та дослідні роботи в галузі [1, с. 40].

Від інших галузей будівництво відрізняється своєю продукцією (будівлі, споруди), яка є нерухоною, великогабаритною, тобто створюється більшість основних виробничих і невиробничих фондів. Галузь будівництво тісно пов'язана з усіма галузями господарства і є споживачем їх продукції, а саме – у будівництві використовується 10% продукції машинобудування, 20% прокату чорного металу, 40% лісоматеріалів та 5% виробів хімічної промисловості (фарби, лаки, пластмаси). Будівельні матеріали, конструкції, без яких не можливе будівництво, є важливою складовою вантажообігу транспорту, де транспортні витрати в собівартості будівництва становлять біля 25% [2, с. 25-29].

Метою дослідження є визначення умов функціонування будівельної галузі, за якими можна зробити висновки щодо її стану та перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом увагу економістів все більше привертає до себе тема забезпечення сталого розвитку будівельних підприємств та ефективного функціонування в цілому будівельної галузі. Дану тему досліджували Н.С. Бушуєва [5], В.Ф. Гамалій [2], А.Ф. Гойко [11], С.А. Романчук [2], О.В. Ткачук [2], К.А. Мамонов [3], О.І. Угоднікова [3; 4], Т.Є. Іваницька [1], Ж.Л. Крисько [6], Б. Г. Сенів [7], М. С. Татар [8], Л.Г. Ліпич [9], І.В. Чорнуха [9], В.Г. Федоренко, Н.О. Фісуненко [1], І.О. Цимбалюк [9] та ін. [13-17]. У зазначених роботах приділяється багато уваги пошуку можливостей та резервів для ефективного управління діяльністю будівельних підприємств, але дана тема потребує глибшого вивчення у зв'язку із обраною країною Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020». Проведене дослідження фахової літератури [1-9] дозволяє нам погодитися з думкою Н.О. Фісуненко [1], що насамперед «дослідження галузі "будівництво" повинно складатися з структурних блоків, завдяки яким можливо простежити не лише за діяльністю підприємств, але і проаналізувати її стан взагалі...», а саме:

– макроекономічний стан галузі;

– фінансовий стан;
– результати виробничої діяльності;
– кадрові аспекти;
– результати інвестиційної діяльності» [1, с. 43].

Проведений за таким алгоритмом аналіз потребує значної статистичної бази та аналітичної роботи, в обмежених обсягах нашого дослідження зупинимось лише стисло на окремих базових елементах стану галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українські науковці К.А. Мамонов [3] та О.І. Угоднікова [4] справедливо відмічають, що дослідження галузі неможливе без аналізу показників діяльності будівельних підприємств, які розглядаються як «сукупність економічних, інвестиційних та інтелектуальних потенціалів підприємства, формування й використання яких забезпечується на основі інвестування в основний, оборотний та людський капітал для отримання економічного ефекту та досягнення їх стратегічних цілей» [1, с. 40-42; 3, с. 311-316; 4, с. 5-6].

На думку науковців Н.С. Бушуєвої [5, с. 6-8], Ж.Л. Крисько [6, с.203–206] та Б.Г. Сеніва [7, с. 19-24] неодмінним елементом аналізу стану галузі «будівництво» є дослідження процесів інвестування в основний капітал. Це, на їх думку, пов'язано насамперед з тим фактом, що «економічна суть функціонування будівельної галузі полягає у формуванні і відтворенні основного капіталу», і якщо «об'єкти і суб'єкти галузі будівництво присутні як інфраструктурні елементи майже у всіх галузях національної економіки», то і «стійке функціонування будь-якої з них передбачає масштабне виконання необхідних відтворювальних заходів (усі види ремонтів, модернізація, реконструкція)».

В цьому ж контексті інший вітчизняний фахівець цієї галузі М.С. Татар [8, с. 83-84] зазначає, що «дослідження галузі повинно враховувати такі компоненти, як виробничі, фінансові, інвестиційні і трудові ресурси та фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, де:

1) фактори зовнішнього середовища, які складаються з факторів непрямой дії (політико-правові, макроекономічні, інноваційні, соціально-економічні, демографічні, екологічні, психологічні та культурологічні) та факторів прямої дії (ринково-галузевої, соціологічні, психологічні і культурологічні);

2) фактори внутрішнього середовища (структурно-організаційні, ресурсні, техніко-технологічні, управлінські, фінансово-економічні, соціологічні, психологічні і культурологічні)».

Проведене нами дослідження динаміки виторгу від виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції з 2010 до 2018 р. (рис. 1 і 2) дозво-

ляє констатувати, що у цей період спостерігалось постійне зростання обсягу виконаних будівельних робіт в Україні, яке хоч й було перервано у кризовому 2014 р., але вже з наступного року й до теперішнього часу було відновлено, що свідчить про певний існуючий потенціал сталого функціонування та розвитку цієї галузі.

Рис. 1. Динаміка обсягу виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції

Джерело: побудовано на підставі останніх офіційних статистичних даних Державної служби статистики України [10] (дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях).

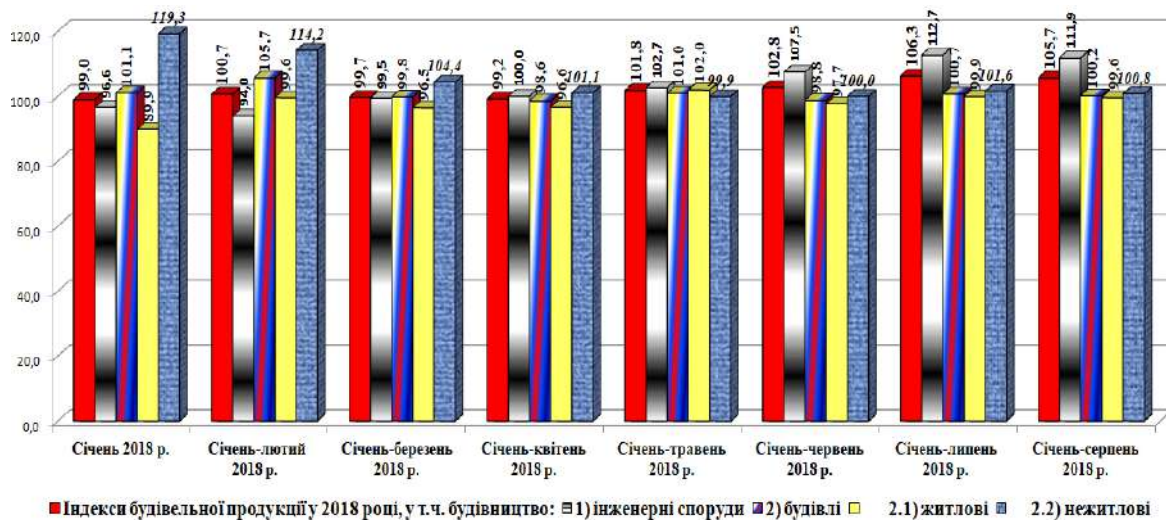

Рис. 2. Індекс обсягу виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції

Джерело: побудовано на підставі останніх офіційних статистичних даних Державної служби статистики України [9]:

1) дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях;

2) обсяг виконаних будівельних робіт – це вартість будівельних, монтажних та інших робіт, що виконуються під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального та поточного ремонту будівель, споруд, технічного переоснащення підприємств;

3) індекс будівельної продукції відображає зміну обсягів виконаних будівельних робіт за періоди, що обрані для порівняння, продефльованих на відповідні індекси цін на будівельно-монтажні роботи. Індекс будівельної продукції розраховується як середньозважена індексів будівництва будівель та інженерних споруд. За вагу обрано питому вагу складових будівельної продукції по кожному її виду в загальному обсязі в базисному році (2010 = 100%). Індекс будівельної продукції за звітний період розраховується з урахуванням уточнених даних за попередній період.

Так, у 2017 р. будівельна галузь була на підйомі (рис. 1 і 2), маючи стабільно гарні показники протягом всього року. За підсумками 2017 р. підприємства виконали будівельні роботи більш ніж на 101,1 млрд грн. Об'єми будівництва зросли на 21% порівняно з 2016 р. У 2017 р. була прийнята низка важливих законодавчих змін у рамках дерегуляції будівництва, що також суттєво вплинуло на розвиток галузі, хоч важливо й контролювати якість самого будівництва. Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення становили 73,2% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 17,1 та 9,7% відповідно. За підсумками року будівництво інженерних споруд зросло на 26,3%, будівель – на 16,1% [12; 13]. Також 2017 р. став рекордним роком не тільки будівництва багатопверхівок, але й соціальної інфраструктури (рис. 4), впроваджено багато соціальних програм Уряду, які дозволили збудувати та реконструювати величезну кількість об'єктів інфраструктури. Так, у 2017 р. Кабміном було виділено 220 млн грн на будівництво футбольних полів різного розміру, побудовано 200 гуртожитків для контрактників Збройних сил України. Одним із серйозних досягнень 2017 р. стало введення в експлуатацію «захисного контуру» комплексу захисних споруд на Чорнобильській АЕС, будівництво тривало 7 років (з 2010 р.) і в 2017 р. вийшло на вирішальний етап [14].

За підсумками I кварталу 2018 р. у містах України введено в експлуатацію близько 1218 тис. м² житла (65,7%). У свою чергу, у сільській місцевості прийнято в експлуатацію понад 636 тис. м² житла (34,3%). З них, обсяг введеного в експлуатацію житла в багатоквартирних будинках становить 52,6%, а в одноквартирних – 47,4% [9; 15].

За інформацією у регіонах лідери за обсягами виконаних будівельних робіт: Харківська область – 2,1 млрд грн, Дніпропетровська – 2, Одеська – 1,6, місто Київ – 4,8 млрд грн. Найкращі показники росту в цьому плані показали Вінницька (155,6%) та Чернівецька (143,5%) області. У розрізі областей, лідери за обсягами прийнятого в експлуатацію житла наступні: Київська область – 290,6 тис. м², Львівська – 211,7, місто Київ – 262,8 тис. м². Лідерство за темпами у цьому напрямку здобули Харківський (359,7%) та Кіровоградський (203,2 %) регіони [9; 15].

Однак варто відмітити, що фахівці [1; 2; 8; 11] вважають, що «на сучасному етапі досить складно говорити про конкурентоспроможність цієї галузі і ... на глобальному рівні галузь будівництво України значно відстає через брак необхідних фінансових та організаційних перетворень [1, с. 40–42]. Так, й інші дослідники-науковці В.Ф. Гамалій, С.А. Романчук, О.В. Ткачук [2] відзначають, що «в Україні сформувалися серйозні перешкоди для вільної конкуренції в будівельній галузі. Висока концентрація і вертикальна інтеграція будівельного сектору, близькість деяких гравців ринку до влади, непрозорий процес виділення земельних ділянок па-

ралізують вільну конкуренцію у будівельному бізнесі» [2, с. 27]. Варто констатувати, що розвиток будівельної галузі неминує викликає економічне зростання у країні та розв'язання багатьох соціальних проблем. Це пов'язано з тим, що будівельна галузь в Україні створює велику кількість робочих місць і використовує продукцію всіх галузей національного господарства [1, с. 40]. Отже, будівництво й залишається провідною сферою економічної діяльності за обсягами освоєння капітальних інвестицій (рис. 3), оскільки у 2017 р. їх частка була 12,3% (для порівняння: промисловість – 33,1%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0, інформація та телекомунікації – 4,1%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 7,4% [10]), але зараз в Україні у будівництві як й у будь-якій галузі національної економіки є суттєві проблеми здійснення інвестиційної діяльності [9, с. 84], насамперед, це стосується інвестицій в основний капітал (рис. 4), до яких включається вкладання інвестицій і в капітальне будівництво, реконструкцію та розширення як житлового, так і виробничого фонду країни.

Будівельний ринок України має тенденцію до поступового збільшення реалізації будівельної продукції з 2014 р., але в недостатній кількості, щоб збільшити відсоткове значення в структурі ВВП України та збільшення його розмірів. Загалом в Україні частка будівельної галузі в структурі ВВП становить всього 2%, одною з причин цього є зменшення капітальних інвестицій в будівництво на 16,6% у 2014 р., 16,3% у 2015 р. та 12,6% у 2016 р. [10; 16]. Станом на 24.10.2018 р. за видами будівельної продукції найбільший обсяг будівельних робіт виконано з будівництва будівель – 14255,2 млн грн або 72,8% від загального обсягу, з них, з будівництва житлових будівель виконано робіт на суму 9015,8 млн грн або 46,0%, нежитлових – 5239,4 млн грн. або 26,8% [10; 16].

У вересні 2018 р. порівняно із серпнем 2018 р. сезонно скоригований індекс будівельної продукції становив 96,3%, а проти вересня 2017 р. індекс будівельної продукції, скоригований на ефект календарних днів, становив 99,8%. У січні–вересні 2018 р. порівняно із січнем–вереснем 2017 р. індекс будівельної продукції (рис. 6) склав 105,4%, за цей період підприємства України виконали будівельні роботи на суму 86,5 млрд грн [18].

Як відмічають Л.Л. Калініченко, Ю.Р. Сидорова [16], «процес будівництва характеризується високим рівнем матеріаломісткості, що, відповідно, на провідне місце виводить галузь будівельних матеріалів, як ту, яка здійснює постачання необхідних матеріалів для створення будівельної продукції». Це пов'язано з тим, на їх погляд, що «промисловість будівельних матеріалів є багатодиверсифікованою сферою, що включає в себе понад двадцять галузей, які формують свій, специфічний ринок будівельних

матеріалів [16]. Слід погодитися з цими фахівцями, коли вони стверджують, що «на сучасному етапі досить складно говорити про будь-яку конкурентоспроможність будівельної галузі. Якщо на регіональному рівні чітко просліджується тенденція верховенства будівельних організацій центральних районів та великих міст-мільйонерів у зв'язку з їх значними потужностями й інвестиційною привабливістю, то на глобальному рівні будівельна галузь України значно відстає через відсутність необхідних фінансових та організаційних перетворень» [16].

Висновки. У межах нашого дослідження було проаналізовано зміни за останній час обсягу викона-

них будівельних робіт за видами будівельної продукції та динаміку обсягу капітальні інвестиції в будівництво України і структуру освоєних інвестицій в будівництві, що надалі може бути використано для моделі прогнозу стану будівничої галузі та її показників на майбутні періоди. Так, досліджуючи далі за допомогою статистичних даних [10] інформацію щодо макроекономічних показників розвитку будівельних підприємств, виявлено, що ступінь зносу основних засобів збільшується, обсяги введення нових основних засобів зменшуються, рентабельність операційної діяльності підрядних підприємств по-

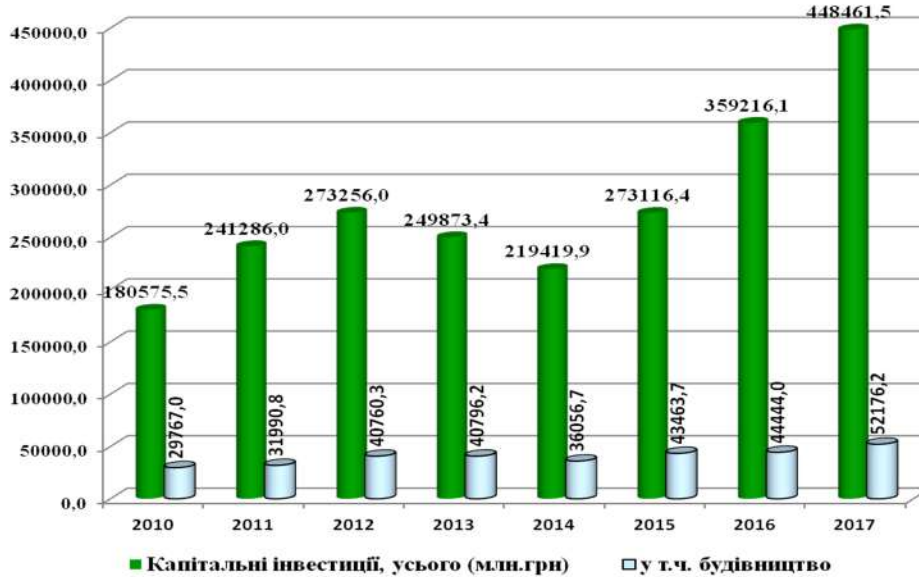

Рис. 3. Капітальні інвестиції в Україні за 2010-2017 рр.

Джерело: побудовано на підставі останніх опублікованих статистичних даних Державної служби статистики України [10] (дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях).

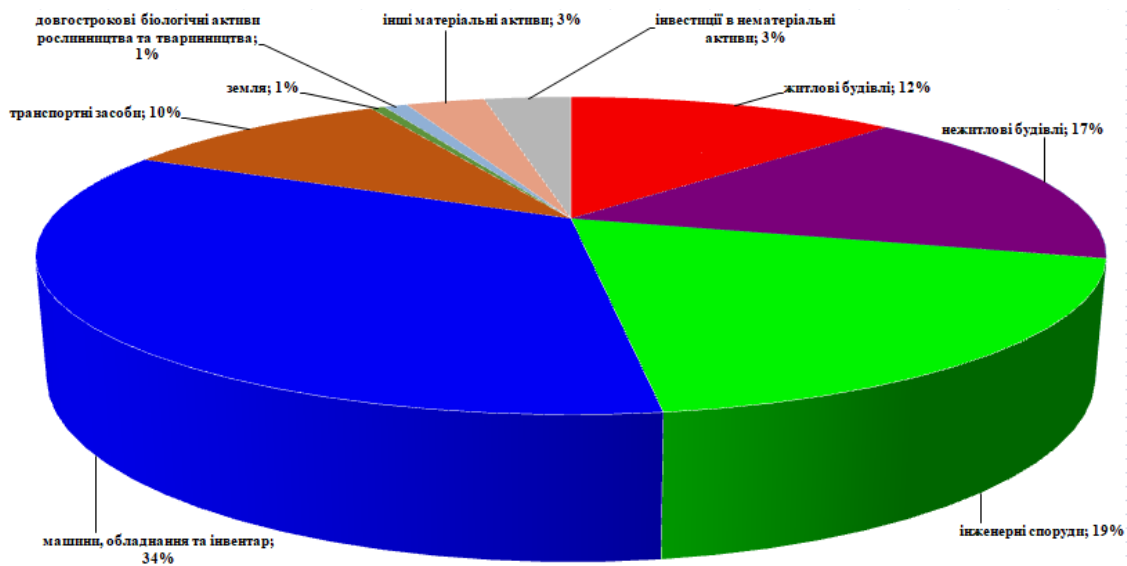

Рис. 4. Капітальні інвестиції за видами активів за окремими напрямками за 2016 р.

Джерело: побудовано на підставі останніх опублікованих (на 24.10.2018 р.) офіційних статистичних даних Державної служби статистики України [10] (дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях).

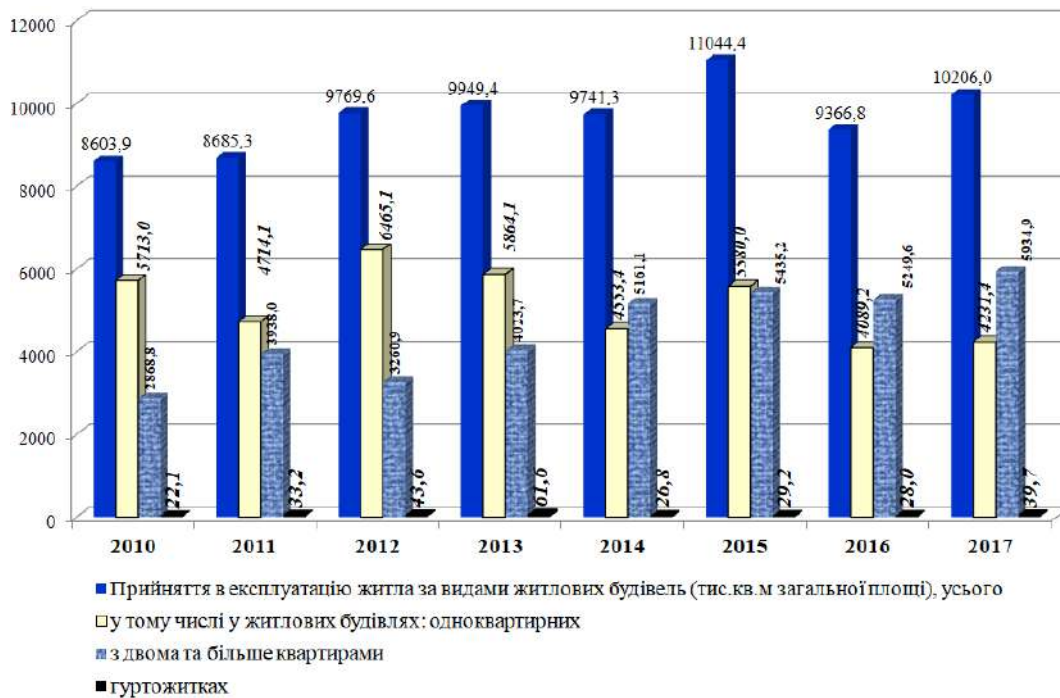

Рис. 5. Прийняття в експлуатацію житла за видами житлових будівель

Джерело: побудовано на підставі останніх опублікованих статистичних даних Державної служби статистики України [10] (дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях).

Рис. 6. Індекси будівельної продукції (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

Джерело: побудовано на підставі останніх опублікованих статистичних даних Державної служби статистики України [18] (дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях).

стійно знижується, при зростанні вимог до якості будівельних робіт і надзвичайно швидких темпів науково-технічного прогресу в цій галузі. Крім того, варто констатувати, що «важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними.

Таким чином, «з розвитком будівельної галузі розвиваються: виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь,

металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна і фарфоро-фаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. Також будівництво, як ніяка інша галузь економіки, сприяє розвитку підприємств малого і середнього бізнесу. Розвиток будівельної галузі неминуче викликає економічне зростання у країні та вирішення багатьох соціальних проблем» [16]. Однак варто погодитись з вітчизняним економістом А.В. Гуцало, який у власному дослідженні [11, с. 63-64] звертає увагу на

існуючі проблеми недосконалої організації будівництва багатьох підрядних підприємств, яка, на його думку, «набагато відстає від європейських компаній, що у разі лібералізації українського будівельного ринку, входження на нього великих європейських компаній, загрожує українським підприємствам. втратою конкурентних позицій, внаслідок чого більшість підрядних підприємств можуть зіткнутися зі значними труднощами в майбутньому». Саме на дослідження можливих шляхів вирішення цих питань варто спрямувати зусилля наукових фахівців та практиків. У подальших дослідженнях варто розробити теоретико-методичні засади моделювання сценаріїв розвитку будівельних підприємств з урахуванням галузевої специфіки забезпечення її ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними.

Література

1. **Фісуненко Н.О.** Підходи до дослідження стану будівельної галузі. *Забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, можливості, перспективи*: матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 16-17 лютого 2018 року) / за заг. ред.: М. М. Палінчак, В.П. Приходько, А.Кrynski. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С.40-43.
2. **Гамалій В.Ф., Романчук С.А., Ткачук О.В.** Прогнозування розвитку національного будівельного ринку в умовах економічної кризи *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 4(24). С. 25-29. URL: http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/6_1.pdf (назва з екрану, дата звернення - 5.10.2018 р.).
3. **Мамонов К.А., Угоднікова О. І.** Планування потенціалу розвитку будівельного підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2013. С. 311-316.
4. **Угоднікова О.І.** Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки потенціалу розвитку підприємств будівельної галузі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Харків: Хар-кий нац. ун-т міського господарства ім. О. М. Бекетова. 2016. 22 с.
5. **Бушуєва Н. С.** *Управління розвитком підприємств будівельної галузі шляхом формування їх стратегічного потенціалу*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 05.13.22 – управління проектами та розвиток виробництва; Київський національний університет будівництва і архітектури. Київ, 2010. 20 с.
6. **Крисько Ж.** Аналіз середовища реструктуризації підприємств будівельної галузі. *Економічний аналіз*. 2012. № 10(4). С. 203-206.
7. **Сенів Б. Г.** Сучасний стан та перспективи розвитку будівельної галузі України. *Інноваційна економіка*. 2010. № 3. С. 19-24.
8. **Татар М. С.** Дослідження проблем розвитку ресурсного потенціалу будівельних підприємств України в умовах активізації факторів зовнішнього середовища. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6, Ч. 3. С. 81-86.
9. **Ліпич Л.Г., Чорнуха І. В., Цимбалюк І. О.** *Формування стратегії розвитку будівельного підприємства в умовах інвестиційної конкуренції*: монографія. Луцьк: Вежа - Друк, 2015. 212 с.
10. **Економічна статистика**: економічна діяльність – «Будівництво». Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/bud.htm (назва з екрану, дата звернення - 5.10.2018 р.).
11. **Гуцало А.В.** *Економіко-управлінський реінжиніринг бізнес-процесів підрядного підприємства*: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец.: 08.00.04. Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури. 2017. 222 с.
12. **Будівельна галузь України за рік зросла на 21%**. Сайт “Главком”: аналітичні матеріали. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/budivelna-galuz-ukrajini-za-rik-zrosla-na-21-468242.html> (назва з екрану, дата розміщення - 24.01.2018 р.).
13. **Лев Парцхаладзе**. З початку 2018 року українська будівельна галузь залишається стабільною. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/z-pochatku-2018-roku-ukrayinska-budivelna-galuz-zalishayetsya-stabilnoyu-lev-parchaladze> (назва з екрану, дата розміщення - 26.03.2018 р.).
14. **Владислав Христофоров**. Річний звіт: Будівельна галузь в Україні у 2017 році. Портал «Uprom.Info»: аналітичні матеріали. URL: <http://uprom.info/news/other/buduvannya/richniy-zvit-budivnistvo-v-ukrayini> (дата розміщення - 03.12.2017 року).
15. **Будівельна галузь України**: Аналітичні дані сайту Запорізького Регіонального Управління Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву»: аналітичні матеріали. URL: <https://zp.molodkredit.gov.ua/novyny/budivelna-haluz-ukrainy-rezultaty-i-kvartalu-2018-roku> (назва з екрану, дата розміщення - 3.05.2018 року).
16. **Калініченко Л.Л., Сидорова Ю.Р.** Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі та будівельної продукції України. *Молодий вчений*. 2017. Вип. №4.4 (44.4). С.64-69 URL: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/4.4/15.pdf> (назва з екрану, дата звернення -12.03.2019).
17. **Биба В.В., Гаташ В.В.** Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України. *Збірник наукових праць (галузево машинобудування, будівництво)* ПолтНТУ. 2013. Вип.4(39). Т. 2. С. 3–9.
18. **Виконання будівельних робіт у січні–вересні 2018 року**. Експрес-випуск Державної служби статистики України від 23.10.2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (назва з екрану, дата звернення -12.03.2019).

References

1. Fisunenko N.O. (2018). Pidkhyody do doslidzhenia stanu budivelnoi haluzi [Approaches to the study of the state of the construction industry.]. *Zabezpechennia staloho rozvytku ekonomiky: problemy, mozhlyvosti, perspektyvy – Ensuring Sustainable Development of the Economy: Problems, Opportunities, Perspectives*: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, (pp. 40-43). Uzhhorod, Helvetia Publishing House [in Ukrainian].
2. Hamalii V.F., Romanchuk S.A., Tkachuk O.V. (2013). Prohnozuvannia rozvytku natsionalnoho budivelnogo rynku v umovakh ekonomichnoi kryzy [Forecasting development of the national construction market in the conditions of the economic crisis]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu – Herald of the Berdyansk University of Management and Business*, 4(24), pp.

25-29. Retrieved from http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/6_1.pdf [in Ukrainian].

3. Mamonov K.A., Uhodnikova O. I. (2013). Planuvannya potentsialu rozvytku budivelnoho pidprijemstva [Planning of the potential of development of a construction enterprise]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, pp. 311-316 [in Ukrainian].

4. Uhodnikova O.I. (2016). Informatsiino-analitychne zabezpechennia otsinky potentsialu rozvytku pidprijemstv budivelnoi haluzi [Information-analytical support for estimating the potential of development of construction industry enterprises]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, Kharkiv National University of the city economy to them. O. M. Beketov [in Ukrainian].

5. Bushuieva N. S. (2010). Upravlinnia rozvytkom pidprijemstv budivelnoi haluzi shliakhom formuvannia yikh stratehichnoho potentsialu [Management of the development of construction industry enterprises by forming their strategic potential]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, Kiev National University of Construction and Architecture [in Ukrainian].

6. Krysko Zh. (2012). Analiz seredovyshcha restrukturyzatsii pidprijemstv budivelnoi haluzi [An analysis of the restructuring environment of construction industry enterprises]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, 10(4), pp. 203-206 [in Ukrainian].

7. Seniv B. H. (2010). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku budivelnoi haluzi Ukrainy [Current situation and prospects of the construction industry in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, 3, pp. 19-24 [in Ukrainian].

8. Tatar M. S. (2016). Doslidzhennia problem rozvytku resursnoho potentsialu budivelnykh pidprijemstv Ukrainy v umovakh aktyvizatsii faktoriv zovnishnoho seredovyshcha [Research of problems of development of resource potential of construction enterprises of Ukraine in conditions of activation of environmental factors.]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific herald of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, Issue 6, part 3, pp. 81-86 [in Ukrainian].

9. Lypych L.H., Chornukha I. V., Tsymbaliuk I. O. (2015). Formuvannia stratehii rozvytku budivelnoho pidprijemstva v umovakh investytsiinoi konkurentsii [Formation of the strategy of development of a construction enterprise in the conditions of investment competition]. Lutsk, Vezha Druk [in Ukrainian].

10. Ekonomichna statystyka: ekonomichna diialnist – «Budivnytstvo» [Economic statistics: economic activity - "Construction"]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/bud.htm [in Ukrainian].

11. Hutsalo A.V. (2017). Ekonomiko-upravlinskyi reinzhynirynh biznes-protsesiv pidriadnoho pidprijemstva [Economic and managerial reengineering of business processes of a subcontracting enterprise]. *Candidate's thesis*. Kyiv, Kiev National University of Construction and Architecture [in Ukrainian].

12. Budivelna haluz Ukrainy za rik zrosla na 21% [The construction industry of Ukraine for the year increased by 21%]. The site "Glavkom": analytical materials. (n.d.). *glavcom.ua*. Retrieved from <https://glavcom.ua/>

economics/finances/budivelna-galuz-ukrajini-za-rik-zros-la-na-21-468242.html [in Ukrainian].

13. Partskhaladze Lev. Z pochatku 2018 roku ukrainska budivelna haluz zalyshaietsia stabilnoiu. Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy [Since the beginning of 2018, the Ukrainian construction industry has remained stable. Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine]. *Uriadovi portal – Government portal. kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/z-pochatku-2018-roku-ukrajinska-budivelna-galuz-zalishayetsya-stabilnoyu-lev-parchaladze> [in Ukrainian].

14. Vladyslav Khrystoforov. Richnyi zvit: Budivelna haluz v Ukraini u 2017 rotsi [Annual report: Construction industry in Ukraine in 2017.]. Portal "Uprom.Info": analytical materials. Retrieved from <http://uprom.info/news/other/buduvannya/richniy-zvit-budivnitstvo-v-ukrajini> [in Ukrainian].

15. Budivelna haluz Ukrainy: Analitychni dani сайту Zaporizkoho Rehionalnoho Upravlinnia Derzhavnoho fondu spriannia molodizhnomu zhytlovomu budivnytstvu» [Construction industry of Ukraine: Analytical data of Zaporizhzhya Regional Office of the State Fund for Youth Housing Assistance». *zp.molod-kredit.gov.ua*. Retrieved from <https://zp.molod-kredit.gov.ua/novyny/budivelna-haluz-ukrainy-rezultaty-i-kvartalu-2018-roku> [in Ukrainian].

16. Kalinichenko L.L., Sydorova Yu.R. (2017). Analiz tendentsii rozvytku budivelnoi haluzi ta budivelnoi produktsii Ukrainy [Analysis of trends in the construction industry and construction products in Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, Issue 4.4 (44.4), pp. 64-69. Retrieved from <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.4/15.pdf> [in Ukrainian].

17. Byba V.V., Hatash V.V. (2013). Stan ta perspektyvy rozvytku budivelnoi haluzi Ukrainy [Status and prospects of the construction industry in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats (haluzeve mashynobuduvannia, budivnytstvo) PolNTU – Collection of scientific works (branch engineering, construction) PolNTU*, Issue 4(39), Vol. 2, pp. 3-9 [in Ukrainian].

18. ykonannia budivelnykh robit u sichni-veresni 2018 roku [Implementation of construction works in January-September 2018]. Express-release of the State Statistics Service of Ukraine dated 23.10.2018. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

Латишева О. В., Сайко А. Д. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки

У статті визначено роль будівельної галузі в забезпеченні сталого розвитку національної економіки країни, розглянуто сучасний стан підприємств будівельної галузі, висвітлено фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на галузеві особливості будівельних підприємств; визначено та детально охарактеризовано комплекс загроз, що включає в себе кожен з наведених факторів. Окреслена специфіка будівельної галузі при зростанні вимог до якості будівельних робіт і надзвичайно швидких темпів науково-технічного прогресу в цієї галузі. Проаналізовано, які регіони є лідерами за обсягами виконаних будівельних робіт. Визначено, що від інших галузей

будівництво відрізняється своєю продукцією (будівлі, споруди), яка є нерухоною, великогабаритною, тобто створюється більшість основних виробничих і невиробничих фондів. У статті було проаналізовано зміни за останній час обсягу виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції та представлено динаміку обсягу капітальні інвестиції в будівництво України і структуру освоєних інвестицій в будівництві. Запропоновано надалі використати ці дані для моделі прогнозу стану будівничої галузі та її показників на майбутні періоди. Представлено інформацію щодо макроекономічних показників розвитку будівельних підприємств, систематизовано та виявлено, що ступінь зносу основних засобів збільшується, обсяги введення нових основних засобів зменшуються, рентабельність операційної діяльності підрядних підприємств постійно знижується. Запропоновано у подальших дослідженнях розробити теоретико-методичні засади моделювання сценаріїв розвитку будівельних підприємств з урахуванням галузевої специфіки забезпечення її всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними.

Ключові слова: сталий розвиток, будівельна галузь, будівельні підприємства, тенденції розвитку будівельної галузі, фактори, що впливають на сталість будівельних підприємств.

Латышева А. В., Сайко А. Д. Строительная отрасль Украины: современное состояние и ее роль в обеспечении устойчивого развития национальной экономики

В статье определена роль строительной отрасли в обеспечении устойчивого развития национальной экономики страны, рассмотрено современное состояние предприятий строительной отрасли, освещены факторы влияния внешней и внутренней среды, влияющие на отраслевые особенности строительных предприятий; определен и подробно охарактеризован комплекс угроз, включающий в себя каждый из приведенных факторов. Обозначена специфика строительной отрасли при росте требований к качеству строительных работ и чрезвычайно быстрых темпов научно-технического прогресса в этой области. В статье проанализированы регионы, являющиеся лидерами по объемам выполненных строительных работ. Определено, что от других отраслей строительство отличается своей продукцией (здания, сооружения), которая является неподвижной, крупногабаритной, то есть создается большинство основных производственных и непроизводственных фондов. В статье были проанализированы изменения за последнее время объема выполненных строительных работ по видам строительной продукции и представлена динамика объема капитальные инвестиции в строительство Украины и структуру освоённых инвестиций в строительстве. Предложено в дальнейшем использовать эти данные для модели прогноза состояния строительной отрасли и ее показателей на будущие периоды. Представлена информация по мак-

роэкономическим показателям развития строительных предприятий, систематизировано и выявлено, что степень износа основных средств увеличивается, объемы ввода новых основных средств уменьшаются, рентабельность операционной деятельности подрядных предприятий постоянно снижается. Предложено в дальнейших исследованиях разработать теоретико-методические основы моделирования сценариев развития строительных предприятий с учетом отраслевой специфики обеспечения ее всеми необходимыми ресурсами: людскими, материальными, энергетическими, информационными.

Ключевые слова: устойчивое развитие, строительная отрасль, строительные предприятия, тенденции развития строительной отрасли, факторы, влияющие на устойчивость строительных предприятий.

Latysheva O., Saiko A. Construction industry of Ukraine: the current state and its role in ensuring the sustainable development of the national economy

The article defines the role of the construction industry in ensuring sustainable development of the national economy of the country, considers the current state of the enterprises of the construction industry, the factors of influence of the external and internal environment, which influence the branch features of construction enterprises are highlighted; A complex of threats has been defined and described in detail, including each of the following factors. The specifics of the construction industry are highlighted with the increasing requirements for the quality of construction works and the extremely rapid pace of scientific and technological progress in this field.

The article analyzes which regions are leaders in the volume of completed construction work. It is determined that from other industries construction is distinguished by its products (buildings, constructions), which is immovable, large, that is, the majority of the main production and non-productive assets are created. The article analyzes the recent changes in the volume of construction works performed by types of construction products and presents the dynamics of capital investment in construction in Ukraine and the structure of investments in construction. It is proposed to further use this data for the model of the forecast of the state of the construction industry and its indicators for future periods. The information on macroeconomic indicators of development of construction enterprises is presented, it is systematized and found that the degree of depreciation of fixed assets increases, volumes of introduction of new fixed assets are reduced, the profitability of operational activity of subcontractors is constantly decreasing. It is suggested in further research to develop theoretical and methodical principles of modeling scenarios for the development of construction enterprises, taking into account the specifics of the sector, providing it with all the necessary resources: human, material, energy, information.

Keywords: sustainable development, construction industry, construction enterprises, trends of the construction industry, factors influencing the constancy of construction enterprises.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2019

Прийнято до друку 19.06.2019